

Handlingsplan: När påverkan kan innebära risk

Ett praktiskt stöd för säkerhet, ansvar, åtgärder och uppföljning på arbetsplatsen.

För chefer, HR och arbetsledare som behöver agera sakligt när oro kring alkohol, droger, läkemedel eller annan påverkan kan innebära risk.

Från oro till tydliga åtgärder

I vissa situationer räcker det inte att bara notera oro eller göra en första avstämning. Om arbetet kan påverkas av alkohol, droger, läkemedel, sjukdom, trötthet eller annan påverkan behöver arbetsplatsen ha en tydlig plan för vad som ska göras.

Handlingsplanen hjälper arbetsplatsen att samla observationer, bedöma risk, fördela ansvar, dokumentera sakligt och bestämma nästa steg.

Det här hjälper handlingsplanen med

- 1 **Säkra situationen.**
- 2 **Samla observationer.**
- 3 **Koppla in rätt ansvarig.**
- 4 **Prata sakligt.**
- 5 **Bestäm uppföljning.**

Handlingsplanen ska skapa ordning i situationen - inte fastställa orsaken.

När första bedömningen inte räcker

Vid tydlig säkerhetsrisk

När personen inte verkar kunna utföra arbetet säkert just nu.

Vid riskfyllt arbete

När arbetet innebär fordon, maskiner, verktyg, ensamarbete eller ansvar för andra människor.

Vid incident

När något redan har hänt och arbetsplatsen behöver dokumentera och följa upp.

Vid återkommande oro

När samma typ av oro eller beteendemönster återkommer över tid.

Vid otydliga ansvarsvägar

När det är oklart vem som ska agera, dokumentera, kontakta stöd eller följa upp.

Vid behov av uppföljning

När situationen inte kan lämnas efter ett första samtal.

Oro är inte samma sak som bevis. Men oro kan kräva åtgärder när säkerhet eller arbetsmiljö påverkas.

Säkerhet först

Om det finns tydlig oro för att arbetet inte kan utföras säkert behöver riskfyllda moment pausas medan situationen reds ut. Det kan handla om fordon, maskiner, verktyg, ensamarbete, arbete på höjd eller ansvar för andra människor.

Att pausa arbete är inte samma sak som att slå fast orsaken. Det är en säkerhetsåtgärd.

Finns akut säkerhetsrisk?

☐ Ja☐ Nej☐ Oklart

Vilka arbetsmoment påverkas?

Vilka omedelbara åtgärder behövs?

Vem ansvarar just nu?

Säkerhet först betyder att arbetsplatsen tar ansvar innan något förvärras.

Dokumentera det som faktiskt märks

Dokumentationen ska handla om konkreta observationer, inte om gissningar. Skriv vad som hände, när det hände, vem som gjorde vad och hur arbetet eller säkerheten påverkades.

Vad observerades?

När och var hände det?

Vilka personer eller funktioner berördes?

Påverkades säkerhet, arbetsförmåga eller ansvar?

☐ Ja☐ Nej☐ Oklart

Kort saklig sammanfattning:

Dokumentera händelsen och åtgärderna. Undvik spekulationer om orsaken.

Vem gör vad?

Chef / arbetsledare

Leder den första hanteringen, bedömer arbetsmoment och beslutar om nästa steg enligt rutiner.

HR / personalansvarig

Stödjer dokumentation, rutiner, samtal, uppföljning och arbetsrättsliga frågor.

Skyddsombud

Bidrar med arbetsmiljöperspektiv när situationen påverkar säkerhet eller arbetsmiljö.

Facklig kontakt

Kan vara stöd för arbetstagaren och bidra till att processen hanteras korrekt.

Företagshälsovård

Kan kopplas in när professionell bedömning, stöd eller vidare insatser behövs.

Akut hjälp

Vid fara, hot, våld eller allvarlig säkerhetsrisk ska hjälp kontaktas direkt.

Ansvarig för fortsatt hantering:

Funktioner som kopplas in:

Det ska vara tydligt vem som leder hanteringen och vem som ansvarar för nästa steg.

Samtal utan anklagelse

Samtalet bör hållas lugnt, enskilt och sakligt. Utgå från observationer, arbetsförmåga och säkerhet. Undvik diagnoser, rykten och formuleringar som slår fast en orsak innan situationen är klarlagd.

Sakliga formuleringar

“Jag vill prata med dig om några saker som har observerats i arbetet.”

“Det här handlar om säkerhet och arbetsmiljö, inte om att dra slutsatser på förhand.”

“Vi behöver stämma av om arbetet kan fortsätta säkert just nu.”

“Vi behöver följa våra rutiner och komma överens om nästa steg.”

Undvik

- direkta anklagelser
- rykten
- diagnoser
- att prata inför andra
- löften du inte kan hålla

Samtalet ska skapa klarhet om nästa steg - inte pressa fram en förklaring.

Lämna inte situationen utan nästa steg

Efter den första hanteringen behöver situationen följas upp. Bestäm vem som ansvarar, när uppföljningen ska ske och vilka åtgärder som ska dokumenteras.

Ansvarig för uppföljning:

Datum för uppföljning:

Nästa steg:

Behöver ytterligare stöd kopplas in?

☐ Ja☐ Nej☐ Oklart

Kort uppföljningsanteckning:

En handlingsplan är bara användbar om ansvar, åtgärder och uppföljning blir tydliga.

Agera tydligt, varsamt och i rätt ordning

Gör så här

- Sätt säkerheten först.
- Avbryt riskfyllt arbete vid behov.
- Prata enskilt och lugnt.
- Dokumentera konkreta observationer.
- Koppla in rätt funktion.
- Bestäm ansvarig person.
- Skriv ner nästa steg.
- Följ upp.

Undvik detta

- Gissa orsaken.
- Låta rykten styra.
- Hantera allt ensam.
- Prata om personen inför andra.
- Låta riskfyllt arbete fortsätta vid tydlig oro.
- Hoppa över dokumentation.
- Lova sådant du inte kan hålla.
- Lämna situationen utan uppföljning.

Handlingsplanen hjälper arbetsplatsen att agera tydligt - inte att göra medicinska eller juridiska bedömningar.

Det viktigaste att komma ihåg

- 1 **Säkra situationen först.**
- 2 **Dokumentera det som faktiskt märks.**
- 3 **Koppla in rätt ansvarig.**
- 4 **Prata sakligt och enskilt.**
- 5 **Bestäm uppföljning och nästa steg.**

Handlingsplanen är ett stöd för struktur, ansvar och uppföljning. Den ersätter inte arbetsplatsens egna rutiner, HR, skyddsombud, facklig rådgivning, juridisk bedömning, vård, företagshälsovård eller polis vid allvarliga situationer.

Källor och vidare läsning

- Arbetsmiljöverket - förebygga och hantera alkoholproblem i arbetslivet
- Arbetsmiljöverket - arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön
- Arbetsmiljöverket - systematiskt arbetsmiljöarbete
- Arbetsmiljöverket - arbetsanpassning
- Arbetsmiljöverket - medicinska kontroller och hälsoundersökningar
- Riksdagen - arbetsmiljölagen

Kontrollera alltid aktuell information hos Arbetsmiljöverket, Riksdagen och arbetsplatsens egna rutiner.